(Nro. 240.)

GAZETA LWOWSKA.

W Piątek Nro. 121. 20. Października 1820.

Wiadomości kraiowe.,

Dalsze wiadomości z Pesztu zawieraią: Dnia 30. z. m. iak iuż doniesiono na polu zwanem Rakos było okazywanie woyska; na d. 2. b. m. zaś w okolicy puszczy S. Wawrzeńca wielkie obroty woyskowe; piętnaście pułków iazdy stoiących w obozie, podzielonych na 5 dywizyy, popisywało się w obliczu Nayiaśnieyszych Cesarstwa i całego Dworu w różnych poruszeniach; ich zręczność, postawa właściwa ieździe C. K. Austryiackiey, miały sposobność okazać ćwiczonych i w karności utrzymywanych wojowników, i ściągnęły zupełne zadowolnienie N. Pana. W Niedzielę w d. 1. b. m. było nabożeństwo w obozie; w tym celu od czoła obozu postawiono na wzgórzu namiot ozdobiony wewnątrz różnemi zbroiami. We środku znaydywali się N. Cesarstwo wraz ze wszystkiemi wysokiemi Osobami swoiego Dworu, przed namiotem stali zebrani Jenerałowie, w około zaś tego cała iazda uszykowana w czworobok; Xiąże Prymas Państwa Alexander Rudnay odprawiał nabożeństwo; muzyka pułku Esterhazego przygrywała, a całe woysko śpiewało zwyczayne kościelne pieśni. Po nabożeństwie kazał N. Pan przeciągnąć woysku przed sobą, poczém Nayiaśnieysi Cesarstwo wraz ze wszystkiemi wysokiemi Osobami byli na obiedzie w kwaterze główney naczelnie dowodzącego Jenerała Arcy-Xięcia Ferdynanda d'Este, podobnież pod namiotem przybranym w woyskowe trofea. Po obiedzie powrócili się N. Cesarstwo znowu do obozu i byli tamże obecni różnym ćwiczeniom w karuzelu, wykonywanym przez oddziały pułków. — Pogoda sprzyiała przez całe trzy dni, mieszkańcy miast i wielu obcych zgromadziwszy się licznie pod czas nabożeństwa i obrotów do obozu, mieli udział rzadkiego widowiska. Obóz ułanów i huzarów rozciągał się wzdłuż Dunaiu od linii Soroksarskiey aż do szpitalu obozowego, dragonów, kirassyierów i lekkiey iazdy dragonów zaś w górę aż do drogi Vellöskiey. — Dnia 2go zaczył N. Pan dawać posłuchanie publiczne; przyczem miały znowu zaszczyt bydź przedstawione nowo przybyłe Deputacyie. Wieczorem, zaszczycili N. Cesarstwo swoią obecnością teatr w Budzie, gdzie amatorowie dali przedstawienie na wsparcie instytutu dobroczynności założonego przez związek Dam Budy.

Dnia 4. obchodzono imieniny N. Pana, Xiąże Prymas odprawił w kościele farnym w Budzie Wielką Mszę, inne publiczne uroczystości, przeznaczone na dzień urodzin N. Pana, wstrzymane zostały z wyraźnego Jego rozkazu.

Dnia 30. z. m. Hrabia Wicenty Sándor dał wielki bal w Budzie a na d. 2. t. m. podobnież taki Hrabia Władysław Teleki Radca Zgromadzenia Siedmiu Mężów, które zaszczyciły obecnością swoią wszystkie tu będące wysokie Osoby.

Jego Królewicowska Mość Xiąże Cambridge opuścił Peszt na d. 3. po godzinie 4. i udał się do Wiednia.

Wiadomości zagraniczne.

Portugaliia Brazyliia i Algarbiia.

Dostrzegacz Austryiacki z d. 10. Października zawiera: Podług naynowszych wiadomości odebranych z Madrytu z d. 18. Września, a potwierdzonych przez gazety Londyńskie z daty 26. t. m., zdaie się, iż stan rzeczy w Portugalii gorszy wziął kierunek. Woysko, na którego czele Hrabia Amarante Gubernator woienny w Tras-os-Montes wyruszył przeciwko powstańcom w Oporto, opuścić miało swoiego dowódcę i przeyść do rokoszanów; Hrabia Amarante zaś miał uyść do Gallicyi. Gazety Londyńskie umieszczaią wyiątki z gazet Lizbońskich dochodzących do d. 13. Września, lecz te niezawieraią nic więcey iak tylko odezwę Rejencyi wydaną pod d. 7. t. m. do woyska, i doniesienie, że Hrabia Palmella zawiadomia listem swoim pisanym do Hrabiego Feira iednego z Gubernatorów Królestwa, iż podróż

)(

swoią, którą miał przedsięwziąć do Rio de Janeiro na pokładzie Angielskiey fregaty Creole, odłożył i postanowił pozostać w Lizbonie, gdzie iego obecność w teraźnieyszych okolicznościach iest potrzebną.

Hiszpaniia.

Wiadomość o wybuchnieniu żółtey gorączki w Andaluzyi potwierdza się niestety! i oznaymiona została publicznie w Barcelonie. W koło Xeres de la Frontera wyciągniono liniię woyska, ponieważ umarło tam już 9 osob na zarazę. W Kadyxie iest wiele osob chorych a iedna umarła; nawet na wyspie Leonu i w Puerto de Santa Maryia pokazała się ta choroba.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

Xiąże Wellington powrócił z podróży przedsięwziętey wewnątrz kraiu i bawi teraz w mieszkaniu swoiem Apsley; nie poiechał on na stały ląd iak mowiono. Od P. Canninga odebrano listy z Włoch z d. 13. Września.

Hrabia Vasalli, koniuszy Królowey przybył do Dover; miał on przywieść listy do Królowey Jey Mości, i dokładne rysy wewnętrznego urządzenia domów, w których Królowa mieszkała we Włoszech. Hrabina Oldi (siostra Bergamiego) spodziewaną była niezawodnie w domie Brandenburgskim, (przeieżdzała ona przez Paryż w towarzystwie lekarza na d. 29. Września).

Hrabia i Hrabina Sagrati, oprócz innych sześciu świadków do obrony Królowey, mieszkaią w domie Lady Hamilton przy ulicy Portmans-Street. Mówią, iż wezwano Bergamiego, aby bawił blisko Anglii, by w przypadku, gdy potrzebować będą obrońcy Królowey, stanąc mógł iako świadek.

W Irlandyi podróżuie teraz Hrabia Ittsrburg, syn byłego Króla Szwedzkiego Gustawa, w towarzystwie dwóch Hrabiów Zamoyskich; odwiedził on Margrabiego Londondery, oyca Lorda Castlereagha.

Francyia.

Monitor z dnia 30. Września zawiera obszernie protokuł względem rozwiązania Xiężney Berry, które nastąpiło na d. 29. o godzinie 2 minucie 35 rano. Nowo narodzony Xiąże, ma mieć z rozkazu Królewskiego następuiące imiona: Henryk Karol Ferdynand Marie Dieudonne d'Artois, Xiąże Bordaux. Liczba osób obecnych przy rozwiązaniu, których obszernieysze oświadczenia załączone są do protokułu, wynosi 16 osób. Pomimo Marszałków Sucheta i Coigny, którzy ażeby bydź na pogotowiu, kilka nocy spali w Tuileri, znayduie się pomiędzy tymi świadkami wielu szeregowych z gwardyi narodowey i innych woyskowych, stoiących własne podowczas na straży, a na rozkaz Xiężney wezwanych, by zanim ukończony będzie akt urodzenia przekonać się mogli o rodzaiu dziecięcia. Radość iako panowała w Paryżu z powodu szczęśliwego tego wypadku nie iest do opisania. Około południa udał się Król, otoczony od rodziny Królewskiey do kaplicy zamkowey, i był obecny śpiewanemu tamże Te Deum. Król powracaiąc do swoich pokoiów i widząc niezmierne mnóstwo Ludu zgromadzonego w ogrodzie Tuilleri, napełniaiącego powietrze radośnemi okrzykami, wyszedł na balkon zamkowy i rzekł głośno do Ludu: „Dzieci Moie! radość wasza pomnaża krotnie moią; Nam wszystkim urodziło się dziecię. Dziecię to będzie kiedyś waszem Oycem, będzie was kochało tak, iak Ja was kocham, iak cała Moia rodzina was kocha.“ — Wyrazy te Monarchy poruszaiące, były powodem Ludowi do nowych okrzyków radości. Ze zmrokiem oświecono rzęsisto Paryż a do późna w nocy napełniał Lud ulice, upoiony radością.

W ciągu miesiącu Październiku przedsięwzięte będą ćwiczenia woyskowe w dywizyiach woyskowych Francyi, wszystkich tych Officerów różney broni włącznie z Pułkownikiem, którzy nie są w czynney służbie; do ćwiczeń tych obowiązani będą, także ici Officerowie, którzy należą do zarodow uzupełniaiących. Dnia 27. Września aresztowani zostali w Paryżu: PP. Corcelles syn członka Izby Deputowanych, Favier Pułkownik i Adjutant Marszałka Marmonta i Combe-Sieyes Bankier i synowiec byłego Dyrektora i Senatora Sieyesa. Szef bataliionu o którym namieniliśmy, że został aresztowany na rozkaz Kommissyi Parów, a oczem dotąd nie namieniały nic gazety, nazywa się Berard; służył on w legii północney.

Gazeta Francyi i Dziennik Paryzki namieniaią o wielu aresztowaniach w sprawie spiskowey zaszłych na rozkaz Kommissyi Parów; atoli osoby te oznaczaią tylko początkowemi literami: Gazeta Francyi umieszcza imiona Pułkownika Tabviera i bankiera Combe-Sieyesa, i dodaie, że papiery tego drugiego, gdy ich wzięto dla przeyrzenia do Luxemburga miały cały wóz zaymować.

Zjednoczone Niderlany.

Wiadomości z Leodyium z d. 21. Września donoszą: Pułkownik Francuzki Brice,

który niedawno udał się był do Francyi, gdzie był wskazany, ponieważ nie chciał się stawić dla usprawiedliwienia się, a który pierwey zbiegł był do tuteyszego kraiu, aresztowany został w tuteyszem mieście i zaprowadzony do więzienia S. Leonarda; niewiadomo powodu iego uwięzienia; może to ma związek z tém, co pewna gazeta Hollenderska wyraża: „Podług wiadomości zebranych przez Policyię naszego Królestwa, spisek Paryzki z d. 19. Sierpnia rozciąga się daley iak rozumieią w Paryżu. Rząd nasz, zanim otrzymał ieszcze wezwanie ze strony Francyi wydał rozkazy aresztowania współuczestników spisku, zbiegłych do Niderlandów.“

Królestwo Polskie.

Z Warszawy d. 13. *Października.* — Nayiaśnieyszy Cesarz i Król odprawił dnia 11. b. m. wielki popis woyska wszelkiey broni, na polach między Powązkami, Wolą Górcami i Parysowem. Przybywszy N. Pan około godziny 10tey w towarzystwie Jego Królewicowskiey Mości Xiążęcia Oranii, na mieyscu popisu, gdzie iuż na czele uszykowanego woyska znaydował się Jego Cesarzowicowskie Mość Wielki Xiąże Konstanty, obiechał z Niemi i z licznym orszakiem Jenerałów i Officerów wszystkie liniię, poczem woysko dwukrotnie przed Nayiaśnieyszym Monarchą i Jego Królewicowską Mością Xiążęciem Oranii, w naywiększey paradzie przeciągnęło. —

Dnia 8., 9., 10., 11., 12. i 13go Października odprawiały się ciągle posiedzenia w obu Izbach Seymowych. Na Posiedzeniu z dnia 13go było zamknięcie Seymu. Uroczystość tę polityczną zakończył Cesarz Mową mianą z tronu w ięzyku Francuzkim, którą w ięzyku Polskim odczytał Minister Sekretarz Stanu, iak następuie:

„Reprezentanci Królestwa Polskiego!“

„Otwieraiąc narady Wasze, oświadczyłem Wam myśl Moią co do sposobów rozwinięcia i utwierdzenia Narodowych Waszych ustaw.“

„Doszedłszy dziś do kresu, u którego zastanawiaią się prace, iakie Was stopniami prowadzić maią ku temu ważnemu celowi, łatwo przekonać się możecie, o ile się do niego przybliżyliście. Zapytaycie się sumienia Waszego, a dowiecie się, czyli w ciągu obrad Waszych, położyliście dla Polski wszystkie usługi, których Ona po Waszey oczekiwała mądrości, lub też, czy przeciwnie, ulegaiąc ułudzeniom, nader po dziś dzień pospolitym, i poświęcaiąc nadzieię, którą przezorna ufność byłaby ziściła, nie opóźniliście w iego postępach, dzieła przywrócenia Oyczyzny Waszey.“

„Ta ciężka odpowiedziąlność na Was spadać będzie. Iest ona koniecznym skutkiem niepodległości zdań Waszych, zdań wolnych, lecz którym chęć czysta zawsze przowodniczyć winna.“

„Moia chęć iest Wam znaioma. Otrzymaliście dobre za złe a Polska znów się podniosła do rzędu Mocarstw. Trwać będę w Moich względem Niey zamiarach, pomimo mniemania, któreby powziąść można o sposobie, iakim Waszych swobód użyliście.“

„Mogą się wszelako ieszcze osłabić wrażenia szkodliwe, a Członkowie Zgromadzenia tego, których szczera miłość dobra publicznego przeymuie, dopełnią zaszczytnego swego powołania, zanosząc do siedlisk swoich słowa pokoiu i zgody, rozkrzewiaiąc w nich tego ducha spokoyności i zawierzania, bez którego nayzbawiennieysze prawa zawsze płonnemi pozostaną.“

„Uchwaliliście te, iakich kraiowe potrzeby nayniezbędniey wymagały.“

„Nieuchronne zawieszenie, przysposobi stopniowe przywrócenie zwyczaynych stosunków między wierzycielami a dłużnikami.“

„Formy, iakie odtąd będą zachowywane przy poświęcaniu posiadłości prywatnych użytkowi publicznemu, stwierdzaią to poszanowanie własności, które naylepszem iest wszelkich pożytecznych przedsięwzięć zachęceniem.

„Wstrzymuię się teraz od sądzenia powodów, dla których nie przyieliście proiektów, iakie miały uzupełnić układ prawodawstwa Waszego.“

„Współobywatelom Waszym, zostawiam wyrzeczenie, czyli takowego postanowienia Waszego iedynym było celem ziednanie ustawom, którym podlegać macie, tych udoskonaleń, iakie im nadać może doyrzalszy i głębszy rozbiór.“

„Reprezentanci Królestwa Polskiego! Rozstaię się z Wami, lecz i zdaleka czuwać nad dobrem Waszém będę, z tąż samą stałością, z tąż samą troskliwością, i iedynym życzeń Moich przedmiotem będzie, widzieć nadany Wam przemnie porządek, umiarkowaniem Waszém ustalony, a usprawiedliwiony przykładem Waszego szczęścia.“

Na posiedzeniu Izby Poselskiey z d. 8. Października wniesiono proiekt do prawa: O odstąpieniu własności prywatney z powodu użyteczności publiczney, który Władze Administracyyne w zay-

mowaniu własności prywatney na rzecz publiczną ogranicza i uzupełnia art. 27. Ustawy Konstytucyyney. Proiekt ten z poprawami poczynionemi stosownie do uwag przez Kommissyie Seymowe przełożonych, a przez Radę Stanu przyiętych, wprowadził Radca Stanu JW. Netrebski, a zastanawiaiąc się w głosie swoim nad zasadami iego, przeszedł szczegółowe przepisy iego: co do ograniczenia woli Rządu w nabywaniu własności prywatney, co do form używanych, co do przypadków wynagrodzenia, szacunku dóbr i t. d.

Wszyscy prawie Członkowie Izby pochwalali ten proiekt iako zgodny ze sprawiedliwością i z zamiarem towarzystwa cywilnego, wielu iednak czyniło zarzuty i oświadczało się częścią przeciw, częścią zaś warunkowo za proiektem, ieżeli w nim poprawki poczynione będą; w szczególności JWW. Jezierski i Dembiński, Posłowie, powstawali na punkt 6. art. 2go mówiący o przeprowadzeniu dróg przez własność prywatnych właścicieli, i zaręczaiący wynagrodzenie właścicielowi w tym tylko razie, gdyby iego szkoda ztąd wynikła równała się 4tey części iego własności całkowitey, gdyż ubogi, któremuby część gruntu mnieysza od 4tey części zaięta została, wynagrodzonym nie będzie. — JW. Dembowski, Poseł, mówił, że podług Ustawy Konstytucyi zachodzą tu dwa przypadki, o odstąpieniu własności wieczyście, i doczesnie, proiekt nie obeymnie przypadku drugiego. — JW. Krysiński, Deputowany, którego poparł JW. Dembiński, oświadczył, że na Radzie Stanu oświadczono, iż artykuł ten umieszczony był dla zabronienia właścicielom młynów pływakami zwanych, którym Administracyia dawniey od brzegów oddalić się kazała, domagania się wynagrodzenia; że młyny pływaki, które Rząd ulegalizował, gdy z nich w czasie woyny naywięcey korzystał, powinny bydź pod opieką Rządu, iak każda własność prywatna; że proiekt stanowi tylko na przyszłość, a nie mówi o przeszłości, a lubo podług teoryi prawodawstwa prawo nie rozciąga przepisów na przeszłości, iednak gdy w wielu razach miano wzgląd na to położenie i teraz o nim zapomnieć nie należało; wnosił więc, że dodatek umieścić wypada: iż każdemu przed wprowadzeniem tego prawa pokrzywdzonemu obywatelowi, wolno będzie drogą sądową dochodzić wynagrodzenia. — JW. Oebschelwitz, Poseł, chciał, by Appellacyia w sprawie prywatney z Rządem miała mieysce. — Oświadczaiący się za proiektem Członkowie odpowiadali na zarzuty: że Rząd nie powinien wynagradzać właścicieli za grunta ich na drogi publiczne obrócone, dla tego, że tę nie są dla Rządu, lecz dla użyteczności publiczney, i że za to każdy obywatel doznaie nawzaiem tego dobrodzieystwa; że krok Administracyi w usunieniu młynów od brzegów był prawny, że przodkowie w osobney Konstytucyi wyliczyli rzeki spławne, na których pływaki mieścić się nie mogli; że się zaś potém młynarze na nich mieścili, nastąpiło to z nadużycia, nie maią oni więc żadnego za sobą prawa, nawet przeskrypcyią bronić się nie mogą, bo nie mieli tytułu posiadania. Podatek nareszcie, który młynarze płacili, nie uprawniał ich posiadania, bo go płacili od professyi a nie od possessyi; że młyny z natury budowy przechodzić mogą z mieysca na mieysce, nie gwałci się przeto własności, gdy się im wskaże mieysce pobytu; nie gwałci sie oraz wolności właściciel młynów, gdy się im powie, że z Konstytucyi dawnych, nie wolno im iest na pewnych rzekach zostawać; że artykuł 12 zaspokaia względem Appellacyi w sprawie z Rządem. — Gdy przystąpiono do kreskowania proiekt większością kresek 86 przeciwo 21 został przyięty.

Posiedzenie to do dnia następuiącego odroczonem zostało.

Następne posiedzenia i Programma zamknięcia Seymu, dla szczupłości mieysca odkładamy do Numeru przyszłego.

Rossyia.

Kościoł Protestancki w Petersburgu zamieniony będzie w Biskupi pod opieką i zarządem kościelnym. Gdy wielu Niemieckich Protestanckich kaznodziei na odezwę do nich uczyniono odmówiło przyięcia godności Biskupiéy, iako to: Scheibel w Wrocławiu, Harms w Kielu i inni, zatem Ministeryium, na którego czele iest Xiąże Galliczyn wezwało na tę, Biskupa Zigneus z Borgo w Szwecyi, który uprzednie poświęcił nowo mianowanego Superintendenta Feslera (znanego iako autora). Feslerowi poruczono urządzić Kościoł Protestancki osadników nad Wolgą wynoszących 60,000. Biskup Zigneus prybył iuż, szczególnym ukazem ma on bydź installowany i zapewne wyniesiony na Arcybiskupa, w téy godności zarządzać będzie Kościołem Protestanckim w całey Rossyi i zasiadać będzie w nowo utworzonym Konsystorzu ieneralnem i sprawdzać poiedyncze Podkonsystorze.

Redakcyia F. Krattera. — Drukiem J. Pillera.